

Svoboda pohybu s čipem v zádech

05.ledna 2005 Magdalena Frischová

Vstup do EU nám přinesl jako jednu z nejpodstatnějších změn svobodu pohybu po zemích Evropské unie. Neznamená to sice, že by byl pohyb českých občanů do zahraničí a cizinců do ČR zcela nekontrolovaný, na hranicích jsou stále zachovány pasové kontroly a hranice lze přecházet pouze na místech k tomu určených, ale i tato opatření by měla být po vstupu ČR do Schengenského systému, pravděpodobně v roce 2007, odstraněna.

Volný pohyb osob je přitom v Evropě důležitý nejen pro turistiku, ale hlavně pro bezpečnost pracovních cest, jednání a pro ekonomiku Unie jako celku. Svobodou pohybu je i svoboda usazení se v jiné zemi EU a během několika přechodných let snad i plná svoboda pohybu pracovních sil.

Pasy s biometrickými údaji

V rozporu s tím je ale právě navrhovaný pas s biometrickými údaji, uložením otisků prstů a jejich celoevropská databáze. Nutno dodat, že se v tomto případě nejedná o zcela bezdůvodnou snahu bruselských úředníků Evropské komise kontrolovat pohyb občanů EU, ale jde spíše o reakci na tlak ze strany Spojených států. USA totiž uvažují o zavedení vízové povinnosti pro všechny státy EU v případě, že návrh na cestovní doklady s biometrickými údaji nebude schválen.

Boj s terorismem?

Hlavním argumentem pro zavádění pasů s biometrickými údaji a vytvoření evropské databáze je boj proti terorismu. Otázkou však je, jak může být tento boj účinný, pokud budou sledováni víceméně všichni občané EU. Musel by se tedy zavést také systém sledování a vyhodnocování pohybu jednotlivých pasů - „namátkové“ silniční, letištní, přístavní kontroly, prokazování se pasem v hotelích, bankách nebo při platbách platební kartou za nákup zboží nebo služeb určitého druhu nebo nad určitý limit. Ale to ještě není vše, biometrické údaje mají být v pase uloženy na elektronickém čipu, který technicky umožňuje jeho dálkové přečtení a kontrolu v databázi; stačí jen na vhodném místě umístit snímací zařízení ...

Data, kterých bude neuvěřitelné množství, budou muset být někde uchovávána, ale především nějakým způsobem tříděna a vyhodnocována - ať již policejními složkami nebo „civilními“ úředníky. Pro spoustu úředníků pak bude, v tom lepším případě, příliš lákavé zjistit kam všude se jeho soused letos podíval a co všechno si pořídil. V tom horším případě pro ně bude příliš lákavý výdělek za prodej dat z této databáze.

Od tohoto systému je již jen krůček k jeho propojení se statistickými úřady, daňovými úřady, policejními orgány. Celoevropská databáze možná nebude zavedena hned, ale samo zavedení biometrických pasů brzy poskytne úředníkům další dobré důvody pro to, aby zavedena byla. Stejně důvody povedou i k návrhům, aby čipem s biometrickými údaji byly vybaveny i občanské průkazy, protože občané EU nemusí při svých cestách vždy používat pas.

Záznam o pohybu, pokud mluvíme stále o pohybu volném, by měl být chráněn minimálně stejně jako bankovní tajemství. Občané EU by se měli těšit ze svobody uvnitř Unie a pouze její vnější hranice by měly být chráněny. Ostatně, jak chce Evropská komise pomocí biometrických pasů bojovat proti terorismu, pokud pas s biometrickými údaji budou mít pouze Evropané nebo Američané a snímací zařízení pak pouze orgány EU a USA? Evropská komise se však, zdá se, nejvíc bojí svých vlastních občanů. Doufejme však, že tato obava nebude vést k tomu, že český občan již nepozná svobodu pohybu tak, jak ji zná dnešní Belgičan pracující a cestující mezi Německem, Francií a Beneluxem. Ale parafrázujeme slova českého policejního prezidenta: „Kdo nedělá nic nekalého, nemusí se přece sledování bát ...“